

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

KANCELARIA SENATU
Kancelaria Ogólna

03 09. 2018

nr RPW...

25399/2018 P

(podpis)

Warszawa, 31 sierpnia 2018 roku

Podsekretarz Stanu

DLPC-I-0520-1/18

DM-1-0520 - 622/1812
180903 - 00050

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

03980200083851
RPW/25399/2018 P
2018-09-03

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na oświadczenie złożone przez pana senatora Krzysztofa Mroza podczas 64. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 lipca 2018 roku w sprawie utworzenia rejestru osób ubezwłasnowolnionych uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Istotą zawartego w oświadczeniu zagadnienia jest ochrona praw majątkowych osób niepełnosprawnych. W tym zakresie trzeba rozróżnić sytuację osób z ograniczoną zdolnością do czynności prawnych (ubezwłasnowolnionych częściowo) i osób nieposiadających tej zdolności (ubezwłasnowolnionych całkowicie).

Odnosząc się do sytuacji majątkowej osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej wskazać należy, że w sferze majątkowej jest ona reprezentowana przez opiekuna prawnego. Celem opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie jest troska o prawidłowe zaspokajanie jego potrzeb życiowych, a także troska o jego majątek. Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 155 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 2017 r. poz. 682 i z 2018 r. 850), zwanej dalej „kro”, opiekun sprawuje pieczę nad osobą i majątkiem pozostającego pod opieką i podlega przy tym nadzorowi sądu opiekuńczego. Nadto opiekun prawny, w myśl art. 156 kro, powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą majątku podopiecznego. Ustawa nie określa, które sprawy są ważne, gdyż faktycznie ustalenie pełnego katalogu tych spraw nie jest możliwe. Pojęcie „ważniejsze sprawy, które dotyczą majątku”, użyte we wskazanej regulacji, jest jednak zbliżone do pojęcia „czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu”, użytego w przepisie art. 101 § 3 kro dotyczącego rodziców małoletniego dziecka. Najogólniej rzecz ujmując, przez czynności zwykłego zarządu należy rozumieć załatwianie bieżących spraw związanych ze zwykłym korzystaniem

z przedmiotów wchodzących w skład administrowanego majątku i utrzymywaniem tych przedmiotów w stanie niepogorszonym, wszystko zaś, co nie mieści się w tych granicach, należy do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem [tak: J. Ignatowicz, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, s. 912]. Przyjmuje się nadto, że tylko czynności niepolegające na zaciąganiu zobowiązania lub rozporządzaniu prawem ubezwłasnowolnionego całkowicie (czyli tzw. czynności nieobciążliwe) wchodzą w zakres zwykłego zarządu, a zatem na zaciągnięcie w imieniu osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej przez jej opiekuna prawnego zobowiązania w formie pożyczki czy kredytu wymagane jest uzyskanie zezwolenia sądu opiekuńczego.

Poza tym trzeba również mieć na względzie, że opiekun jest obowiązany wykonywać swoje czynności z należytą starannością, jak tego wymaga dobro pozostającego pod opieką i interes społeczny (art. 154 kro) oraz, że osobie pozostającej pod opieką przysługuje na zasadach ogólnych wynikających z przepisów *ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 z późn. zm.), zwanej dalej „kc”, roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej nienależytym sprawowaniem opieki, które przedawnia się z upływem trzech lat od ustania opieki lub zwolnienia opiekuna (art. 164 kro).

Odnosząc się zaś już do sytuacji osób ubezwłasnowolnionych częściowo – na wstępie – należy wskazać, że w myśl art. 16 kc osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw.

Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę. Z ustawowych uregulowań wynika, że są dwie postaci kurateli dla osoby częściowo ubezwłasnowolnionej. Pierwsza, gdy kurator nie jest uprawniony do reprezentowania i do zarządu majątkiem osoby ubezwłasnowolnionej częściowo – z treści art. 181 § 1 kro wynika, że jest to reguła oraz druga, gdy sąd opiekuńczy poszerzy zakres uprawnień kuratora do reprezentowania osoby poddanej kurateli i do zarządu jej majątkiem. Jeżeli sąd postanowi, że kurator dla osoby ubezwłasnowolnionej zostaje powołany do jej reprezentowania, wówczas odpowiednie zastosowanie, na podstawie odesłania zawartego w art. 178 § 2 kro, znajdą przepisy o opiece dotyczące pieczy nad osobą i majątkiem podopiecznego. W tej sytuacji zatem także – tak jak w przypadku osób całkowicie ubezwłasnowolnionych – kurator osoby ubezwłasnowolnionej, na podstawie art. 156 w związku z art. 178 § 2 kro, będzie musiał uzyskać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach

dotyczących majątku podopiecznego. W przypadku natomiast, gdy sąd opiekuńczy nie skorzysta z możliwości przewidzianej w przepisie art. 181 § 1 kro kurator osoby ubezwłasnowolnionej częściowo jest przede wszystkim kuratorem doradcą. Jednak nawet w tej sytuacji – choć w ograniczonym zakresie – kurator taki jest przedstawicielem ustawowym częściowo ubezwłasnowolnionego. Trzeba bowiem zauważyć, że jest powołany do wyrażania zgody na czynności prawne dokonywane przez podopiecznego, przez które zaciąga on zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem. Wynika to z treści art. 17 kc, który stanowi, że „... do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.”.

Mając na uwadze ogół powyższych spostrzeżeń uznać należy, że obowiązujące regulacje prawne w należyty sposób zapewniają ochronę interesu majątkowego osób niepełnosprawnych, zarówno tych ubezwłasnowolnionych częściowo, jak i całkowicie, w szczególności w sytuacjach opisanych w oświadczeniu pana senatora Krzysztofa Mroza dotyczących zawierania przez te osoby umów pożyczek czy kredytów. To przede wszystkim rolą kuratorów i opiekunów jest dołożenie należytej staranności, by osoby znajdujące się pod ich pieczę umów takiego rodzaju nie zawierały, a nadzór nad prawidłowym wypełnianiem tych obowiązków mają sądy opiekuńcze.

Poza tym trzeba mieć na względzie, że utworzenie rejestru osób ubezwłasnowolnionych mogłoby prowadzić do stygmatyzacji i wykluczenia społecznego osób w nim ujętych, a jego udostępnienie w faktycznie w szerokim w celach w istocie nie związanych z publicznoprawną działalnością Państwa może budzić poważne wątpliwości w świetle uregulowań ustawy z dnia 10 maja 2018 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1000) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1).

Reasumując, nie wydaje się zasadnym podjęcie prac legislacyjnych dotyczących stworzenia rejestru osób ubezwłasnowolnionych, o którym mowa w oświadczeniu pana senatora Krzysztofa Mroza złożonym na 64. posiedzeniu Senatu w dniu 27 lipca 2018 roku.